

Barne- og likestillingsdepartementet

Sendt elektronisk

Deres ref.: 16/2961-
Vår ref.: 234848

Dato: 1. februar 2017

Høring NOU 2016:16 - Ny barnevernslov

1. Innledning

Vi viser til departementets høringsbrev av 7.11.2016 vedrørende ovennevnte høring.

Det er en prioritert oppgave for Advokatforeningen å drive rettspolitisk arbeid gjennom høringsuttalelser. Advokatforeningen har derfor en rekke lovutvalg inndelt etter fagområder. I våre lovutvalg sitter advokater med særskilte kunnskaper innenfor det aktuelle fagfelt og hvert lovutvalg består av advokater med ulik erfaringsbakgrunn og kompetanse innenfor fagområdet. Arbeidet i lovutvalgene er frivillig og ulønnet.

Advokatforeningen ser det som sin oppgave å være en uavhengig høringsinstans med fokus på rettssikkerhet og på kvaliteten av den foreslåtte lovgivningen.

I saker som angår advokaters rammevilkår vil imidlertid regelendringen også bli vurdert opp mot advokatbransjens interesser. Det vil i disse tilfellene bli opplyst at vi uttaler oss som en berørt bransjeorganisasjon og ikke som et uavhengig ekspertorgan. Årsaken til at vi sonder mellom disse rollene er at vi ønsker å opprettholde og videreutvikle den troverdighet Advokatforeningen har som et uavhengig og upolitisk ekspertorgan i lovgivningsprosessen.

I den foreliggende sak uttaler Advokatforeningen seg som ekspertorgan. Saken er forelagt lovutvalget for velferdsrett. Lovutvalget består av Thorgeir Hole (leder), Marianne Klungland Bahus, Ingrid Lauvås, Gro Sandvold, Liv Shelby og Monica Solberg-Leinebø.

Advokatforeningen avgir følgende høringsuttalelse:

2. Kommentarer til kapittel 5

Punkt 5.3.2.1

Utvalget foreslår å videreføre formålsbestemmelsen i bvl. § 1. Ordlyden er noe korrigert, men er ikke tenkt å innebære noen realitetsendring. Advokatforeningen er enig med utvalget i at ordlyden «omsorg

og beskyttelse» er mer dekkende enn «hjelp og omsorg», som i dag er ordlyden i Bvl. § 1. Advokatforeningen har ingen kommentar til at lovens sideformål med «å bidra til gode og trygge oppvekstvilkår for alle barn», blir tatt inn som bokstav b i formålsbestemmelsen til ny lov.

Punktene 5.3.2.2, 5.3.2.3 og 5.3.2.4

For å understreke de verdier og grunnleggende rettigheter som ny lov skal bygges på foreslår utvalget en ny § 2. Bestemmelsen skal være en overordnet bestemmelse om barnets rett til omsorg og beskyttelse, og barnets beste.

Det blir drøftet om tilknytning- og relasjonskvalitet skal gjøres til et rettslig prinsipp som har forrang fremfor andre prinsipper/hensyn ved vurderingen av barnets beste. Advokatforeningen er usikker på om det er riktig å gi slik forrang, men vi mener grunnlaget det forkastes på er tynt. NOU 2012:5 (Raundalenuutvalget) har i punkt 8.4.4 et avsnitt om utviklingspsykologiske og barnevernfaglige vurderinger i relasjon til spørsmålet om samvær og kontakt. Utvalget anbefalte at det utviklingsstøttende tilknytningsprinsipp skulle gis forrang fremfor det biologiske prinsipp i saker der tilknytnings- og relasjonskvaliteten er til hinder for barnets utvikling. Forslaget er omtalt i forarbeidene til lov av 21. juni 2013, jf. Prop. 106 L (2012 – 2013) og Innst. 395 L (2012–2013). Et flertall i Familie- og kulturkomiteen la til grunn at de var enig med regjeringen i at det innføres, et nytt prinsipp, i tråd med NOU 2012: 5, om utviklingsstøttende tilknytning til hjelp i vanskelige saker, jf. Innst. 395 L (2012 – 2013) s. 30.

Utvalget skriver at det i nyere psykologfaglig teori er stilt spørsmål ved om det er forskningsmessig belegg for å anvende tilknytningsteorien som modell for å måle relasjonskvalitet i familier der det er vanlig å organisere omsorg for barn på en annen måte enn det vi kjenner fra typiske vestlige kjernefamilier. Imidlertid har ikke utvalget en sammensetning som innebærer at det ikke har forutsetninger for å gå inn i denne diskusjonen, jf. punkt 5.3.2.2. Det er deretter vist til hvorfor en mener prinsippet ikke skal lovfestes. Advokatforeningen mener det er uheldig at vurderingen av hvorvidt et prinsipp bør lovfestes eller ikke, som utvalget ble bedt om å vurdere, jf. s. 22, dels blir begrunnet i at utvalget mangler nødvendig kompetanse. I lys av føringene fra departement og stortingskomité, burde utvalget utredet dette spørsmålet grundigere slik at også barnevernfaglige og psykologfaglige vurdering ble hensyntatt.

Hva gjelder de elementer som er foreslått som relevante i vurderingen av barnets beste, s. 54, lovforslagets § 2, tredje ledd, viser advokatforeningen særlig til barnets identitet, og barnets og foreldrenes etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn.

Advokatforeningen ser at dette er et element som gjør seg gjeldene i stadig flere saker. I forhold til omsorgsovertakelse ser en at barn av ulike religioner og kulturer blir plassert i hjem med kolliderende religioner og kulturer. Advokatforeningen mener at barn og foreldres iboende rettigheter hva gjelder etnisitet, religion, kultur og språk ikke blir godt nok i varetatt slik dagens lov er utformet. Advokatforeningen opplever at barn kan bli tatt fra sine foreldre som snakker et annet språk, og plassert i norskspråklig hjem. Når kommunikasjonen så blir dårlig mellom barn og foreldre grunnet språkvansker reguleres samværet ned. Dette mener Advokatforeningen ikke er god praksis, og bryter med grunnleggende menneskerettigheter.

Videre ser Advokatforeningen at etnisitet, religion, kultur og språk kan skape ulike forutsetninger og forventninger i forhold til hjelpetiltak.

Ved å oppføre i lovteksten at etnisitet, religion, kultur og språk skal hensyntas ved barnets beste i vurderingen, synliggjør man viktigheten av dette elementet.

Punkt 5.4

Utvalget foreslår å styrke barnets rett til medvirkning, og at retten skal fremgå av en innledende bestemmelse. Utvalgets forslag er at barnets rett til medvirkning ikke skal ha noen aldersgrense.

Advokatforeningen er positiv til at barnet skal få en større rett til medvirkning.

Advokatforeningen vil samtidig peke på at selv om bestemmelsen gir barnet en rett og ikke en plikt til å medvirke, kan bestemmelsen oppleves som en plikt for enkelte barn. Det faktum at det ikke skal tas med noen aldersgrense gjør også at flere barn kan oppleve bestemmelsen som en plikt. På side 58 understreker utvalget at:

«Forslaget om å ikke videreføre syvårsgrensen er ment å tydeliggjøre barns rett til å uttale seg ved at alltid må foretas en konkret vurdering, selv om barnet er under syv år. Utvalget legger til grunn at barn over syv år vil ha rett til å uttale seg, selv om det ikke fremkommer av lovens ordlyd».

Advokatforeningen frykter at det å fjerne 7-årsgrensen kan medføre at foreldrene vil be om at barnet blir hørt uavhengig av alder, noe som vil kunne sette svært små barn under press. Etter en samlet vurdering er Advokatforeningen likevel kommet til at vi støtter forslaget om å oppheve 7-årsgrensen for barns medvirkning.

3. Kommentarer til kapittel 6

Rettighetsfesting

Utvalget foreslår å lovfeste en rett for barn til nødvendige tjenester og tiltak etter barnevernloven. Det er vist til at en rettighetsfestning vil signalisere til barn at de tas på alvor, og det vil bidra til at de blir hovedpersonen etter loven. Advokatforeningen støtter forslaget.

Kontakt og samvær

Bestemmelsene i kapittel 6 om kontakt og samvær innfører en helt ny ordning. Advokatforeningen mener den ikke fremstår som fullstendig gjennomarbeidet, og vi er bekymret for utilsiktede følger. Særlig er Advokatforeningen bekymret for at bestemmelsene er prosessdrivende på bekostning av barnet, og det synes uavklart hvordan en skal oppnå formålet om å få til en samlet behandling av samvær- og kontaktspørsmål.

Bestemmelsen i § 4-19 ble endret ved lov 1. desember 2006, og innskrenket kretsen av samværsberettigede. Dette ble begrunnet i Rt. 2004 s. 1300, hvor det fremkommer samværsspørsmålet med at alle parter skal ses under ett. Dette mente departementet var uheldig, blant annet fordi barn har en tålegrense, og at andres samværsrett kunne gå på bekostning av foreldrenes.

Utkastet legger opp til at barneverntjenesten i samråd med alle parter som ønsker kontakt med barnet og barnet selv, skal legge en plan for gjennomføringen av kontakt, jf. utkastet § 48 jf. 37 og omtalen under punkt 13.7.2.2. Utvalget skriver:

«Utarbeidelsen av planen for kontakt vil være viktig. Barneverntjenesten må ved utarbeidelsen sørge for å kartlegge både hvilke personer som ønsker regelmessig kontakt med barnet, hvem barnet selv anser det viktig å ha kontakt med og hvilken kontakt barneverntjenesten vurderer er best for barnet. Planen må utarbeides i samarbeid med både barnet og familien, og bør revideres jevnlig. Utvalget legger til grunn at planen i mange tilfeller vil innebære en tilstrekkelig løsning av spørsmålene om hvem som skal ha kontakt med barnet og i hvilket omfang. Planen sikrer forutberegnelighet for omfanget av kontakt og gir rom for at det kan gjøres endringer ved behov. Planen vil imidlertid ikke utgjøre noe vedtak om kontakt mellom barnet og andre. Der planen ikke vurderes å være tilstrekkelig, må det i stedet vurderes om det bør treffes vedtak om begrensninger etter § 38, jf. punkt 13.7.2.3.»

Når en sak om omsorgsovertakelse skal behandles i fylkesnemnda, er barneverntjenesten og foreldrene i en konfliktsituasjon. Det er grunn til å anta at det vil være hovedregelen heller enn unntaket at fylkesnemnda må regulere eventuelle begrensninger i kontakten. Advokatforeningen savner en drøftelse av hvordan en ser for seg at planarbeidet skal foregå. Barneverntjenesten og de private parter vil ofte ha ulik vurdering av hva som er barnets beste. Advokatforeningen er bekymret for at ønsket om å bli enige og vise samarbeidsvilje, kan gå på bekostning av hva som faktisk er til barnets beste.

Utkastet § 39 legger opp til at fylkesnemnda kan vedta begrensninger i kontakten mellom barnet og foreldrene. Selv om det legges opp til at barneverntjenesten skal foreta en kartlegging, jf. ovenfor, er det grunn til å tro at oversikten over hvilke personer som ønsker kontakt ikke alltid er fullstendig når fylkesnemnda skal ta stilling til eventuelle begrensninger. Advokatforeningen mener utvalget i liten grad drøfter de problemstillinger som vil kunne oppstå i denne forbindelse, særlig med tanke på at samvær- og kontaktomfanget til aktørene bør ses i sammenheng, jf. ovenfor. Det er ikke drøftet hvilken vekt det skal legges på barnets tålegrense for samvær, eller hvordan de ulike aktørene skal prioriteres. Slik § 39 første og tredje ledd er utformet, synes den praktiske hovedregel å være at fylkesnemnda ikke vil behandle foreldrenes kontaktbegrensning i samme sak som andre kontaktberettigedes.

Det er ikke uvanlig at barn som er plassert utenfor hjemmet blir satt i et krysspress mellom foreldrene og behovet for å knytte seg til sine nye omsorgspersoner. Når kretsen av personer med rett til kontakt utvides, er det grunn til å frykte at barnet i betydelig større omfang vil involveres i saker om kontaktbegrensning. Advokatforeningen savner en drøftelse av hvordan dette vil påvirke barnet. For å skjerme barnet bør det innføres en silingsadgang i relasjon til klagesakene, jf. mindretallets forslag til § 39 fjerde ledd første setning.

Utvalget har ikke drøftet om disse sakene kan bringes inn for tingretten, og om det i så tilfellet bør være en silingsadgang.

Dersom fylkesnemnda har fastsatt en begrensning i foreldrenes kontakt, må en anta at begrensningen er satt på bakgrunn av en konkret vurdering av barnets beste. Foreldrene vil gjerne være uenige i avgjørelsen. En utvidelse av kontaktrettskretsen gir større muligheter til å omgå vedtaket ved at foreldrene deltar på andres samvær. Advokatforeningen savner en drøftelse av hvordan dette kan unngås.

Vi viser ellers til vår omtale av NOU 2012:5 (Raundalenutvalget) og forarbeidene til lov av 21. juni 2013, jf. Prop. 106 L (2012 – 2013) og Innst. 395 L (2012–2013) i kommentarene til kapittel 5.

Advokatforeningen mener det er uheldig at vurderingene fra Raundalen-utvalget ikke omtales i forbindelse med utformingen av bestemmelsene om kontakt og samvær.

4. Kommentarer til kapitlene 7, 8 og 9

Advokatforeningen erfarer at barneverntjenesten kan fremstå som lukket og tilbaketrukket, og ikke samhandler godt – og deler informasjon – med andre kommunale virksomheter, spesialisthelsetjenesten og politiet. Advokatforeningen støtter derfor de tiltak som foreslås i kapitlene 7, 8 og 9 for å bøte på dette.

Advokatforeningen støtter også at barneverntjenestens ansvarsområde innskrenkes til å ha fokus rettet mot selektiv og indisert forebygging, jf. punkt 7.5.1.5. Men det er viktig at en slik innskrenkning ikke i praksis forsterker problemet med at barneverntjenesten fremstår som lukket, tilbaketrukket og litt 'farlig'. Det samme gjelder forslaget om å tydeliggjøre grensen mot andre tjenester i punkt 7.5.2.1: En slik tydeliggjøring må ikke få som konsekvens at barneverntjenesten trekker seg unna potensielle omsorgsmangler knyttet til andre organers bistand, og Advokatforeningen anser det nettopp som særlig viktig at denne type avgrensninger i barneverntjenestens ansvar kombineres med tydelige samhandlingsplikter.

Advokatforeningen støtter en tydeliggjøring av utredningsplikten, jf. punkt 9.5.2.3, men ber departementet vurdere å ta inn en eksplisitt bestemmelse i den nye § 10 andre ledd om at barneverntjenesten etter omstendighetene skal innhente opplysninger fra skole, barnehage, BUP og andre som må antas å kjenne barnet godt. Som nevnt samhandler ikke barneverntjenesten alltid godt med andre virksomheter, og dette gjør seg også gjeldende på undersøkelsesstadiet. Det forekommer at meldere fra skole, barnehage og BUP ikke blir særlig involvert, og at de ikke får anledning til å gi utdypende informasjon, men bare får en formell melding etter § 6-7a om utfallet. Slik manglende involvering av personer som kjenner barnet godt vil utvilsomt redusere kvaliteten på undersøkelsene.

5. Kommentarer til kapittel 10

Punkt 10.5.1 – ny § 80

Advokatforeningen støtter utvalgets forslag om en bestemmelse med overskrift taushetsplikt og opplysningsrett. Advokatforeningen støtter flertallets forslag til språklige endringer i nåværende § 6-7 tredje ledd for å tydeliggjøre at det som fremgår er en særregel sammenliknet med forvaltningsloven, samt behovet for en utvidelse av helsepersonelloven § 25 til å omfatte samarbeid med andre enn helsepersonell.

Punkt 10.5.2 - ny § 7

Advokatforeningen deler utvalgets oppfatning om at det er behov for å forenkle og klargjøre dagens regler om opplysningsplikt, men uten å senke terskelen for opplysningsplikten til barneverntjenesten vesentlig. Advokatforeningen støtter derfor utvalgets forslag til ny § 7, og støtter særlig forslaget i første

ledd bokstav b slik at man tidligere kan hjelpe barn som utsetter sin helse eller utvikling for alvorlig fare. Advokatforeningen støtter også forslaget om at det gjøres tilsvarende endringer i barnehageloven, opplæringsloven, friskoleloven, helsepersonelloven, sosialtjenesteloven, familievernkontorloven og krisesenterloven.

6. Kommentarer til kapittel 11

Punkt 11.4.3 – ny § 12

Advokatforeningen støtter utvalgets forslag om å regulere frivillige hjelpetiltak i egen bestemmelse. Det fremstår videre hensiktsmessig å tydeliggjøre at det dreier seg om frivillig tiltak i § 12 første ledd, andre og tredje setning.

Punkt 11.5.3 – ny § 13

En endring av terminologien fra «frivillig plassering» til «bosted utenfor hjemmet» i de tilfeller hvor foreldrene og eventuelt barnet samtykker i en slik løsning som hjelpetiltak er etter Advokatforeningens oppfatning hensiktsmessig og speiler i større grad at det dreier seg om et hjelpetiltak til forskjell fra omsorgsovertakelse.

Bestemmelsens første ledd er etter advokatforeningens oppfatning mer i samsvar med både minsteinngrepsprinsipp og EMK artikkel nr. 8, enn gjeldende rett. Bestemmelsen fremstår mer fleksibel ved at det klart fremgår at bosted utenfor hjemmet kan være et frivillig hjelpetiltak også når dette dreier seg om en periode utover mer tid enn kortvarig. Samlet fremstår bestemmelsen mer fleksibel og mindre inngripende enn dagens § 4-7. Videre støttes utvalgets forslag om at godkjenning av plasseringssted etter § 4-7 ikke videreføres. Advokatforeningen vil påpeke at det er viktig at foreldre som samtykker i eller selv avhjelper en vanskelig situasjon med «bosted utenfor hjemmet» må ivaretas ved tilstrekkelig rettssikkerhetsgarantier. Advokatforeningen støtter derfor særlig utvalgets syn om at Fylkesnemnda behandler saken dersom vedtaket skal innebære en omsorgsovertakelse.

Punkt 11.6.3 – ny § 15

Advokatforeningen støtter i det alt vesentlige utvalgets forslag til § 15, særlig utvidelsen som følger av fjerde ledd om at hjelpetiltak også kan rettes mot samværsforelder.

Punkt 11.7.3

Advokatforeningen støtter utvalgets forslag til endringer i ny § 16 samt nytt ledd i pasient- og brukerrettighetsloven § 4-4, men savner en drøftelse av hvordan barnet skal ivaretas når foreldre krever opprettholdt behandling som er i strid med barnets beste. Dette er særlig aktuelt når barnet er alvorlig sykt og døende og hvor videre aktiv behandling fremstår uten mening og kun som en forlengelse av barnets lidelse, men hvor foreldrene nekter å gi opp håpet. Foreløpig har vi kun to kjente tilfeller i norsk rett, Kristina-saken fra 2006 (TBERG-2006-665,) og Trisomi 18- saken fra 2007 (HR-2007-1238-U), men den medisinskteknologiske utviklingen tilsier at dette vil kunne bli et økende problem. Rettslig kan man argumentere for at dette allerede følger av barnelova § 30, foreldrene kan ikke utøve foreldreansvaret for barnet i strid med barnets interesser og behov, og profesjonsetisk ved at helsepersonell ikke kan tvinges til å gi nytteløs behandling (ev. lovhjemlet i pbrl. § 2-1 b annet ledd i form av en kost/nytte-vurdering).

Etter advokatforeningens oppfatning er det behov for å drøfte om helsepersonell i slike situasjoner bør ha en (tydeligere) lovhjemmel som enten inkluderer barnevernet i beslutningen, eller som tydeliggjør at aktiv behandling kan avsluttes på nærmere bestemte vilkår.

Advokatforeningen slutter seg til utvalgets utkast til ny § 17.

Punkt 11.12.4

Advokatforeningen er av den oppfatning at det i ny § 20 femte ledd bør presiseres at det er et vilkår at tiltaket virker godt.

7. Kommentarer til kapittel 12

Advokatforeningen støtter i det vesentligste utvalgets forslag til tiltak i kapittel 12. Advokatforeningen støtter særlig forslaget i punkt 12.7.4 om at det skal være anledning til å sette fylkesnemnda med både alminnelig og fagkyndig medlem ved behandling av hastevedtak overfor nyfødte barn som ikke har flyttet hjem til sine foreldre, og tilsvarende i punkt 12.13.2 ved behandling av klager på hastevedtak i fylkesnemnda.

8. Kommentarer til kapittel 14

Advokatforeningen støtter utvalget i at det er hensiktsmessig å samle alle bestemmelsene knyttet til oppfølging av barn og foreldre etter tiltak, herunder ulike typer oppfølgingsplaner, i ett kapittel i loven. Med henvisning til de menneskerettslige forpliktelser, jf. pkt. 14.3.3, støtter Advokatforeningen utvalget i at det er nødvendig å tydeliggjøre barneverntjenestens plikt til å følge opp både foreldre og barn etter en omsorgsovertakelse og sette inn et nytt lovkrav om at formålet med oppfølgingen av foreldrene er å legge til rette for at omsorgen om mulig kan tilbakeføres til dem. Herunder tydeliggjøres et sentralt formål med oppfølgingen at foreldrene, om ikke tilbakeføring blir aktuelt, i det minste skal ha en god relasjon når barnet vokser til.

Det inngår i forslaget at det skal oppnevnes en støtteperson for foreldrene når en eventuell omsorgsovertakelse er rettskraftig. Advokatforeningen støtter idéen, men er usikker på om det er hensiktsmessig å ha dette samtidig som kravet til oppfølging av foreldrene etter omsorgsovertakelse blir sterkere tydeliggjort. Advokatforeningen stiller spørsmål ved om den i barneverntjenesten som skal følge opp foreldrene, jf. pkt. 14.3.3.1, også vil kunne ha funksjon som en slik støtteperson.

Advokatforeningen støtter forslaget om tydeliggjøring av kravet til planer og oppfølging etter vedtak som medfører flytting av barn i avsnitt 14.35 til 14.3.5.7 og særlig til at dette skal skje etter hastevedtak, jf. 13.3.7.2

9. Kommentarer til kapittel 15

Advokatforeningen støtter utvalget i at det må føres et effektivt tilsyn med barnas omsorgssituasjon i fosterhjemmet samtidig som det ikke skal foreslås en regulering av adgangen til tvangsbruk i fosterhjem, jf. pkt. 15.5.3.1. Dette for å forhindre institusjonalisering og forebygging av risiko for utvidelse av bruk av tvang i fosterhjemmene. En må heller utdanne fosterforeldrene i bevissthet omkring grensedragning mot alminnelig grensesetting som naturlig hører inn under daglig omsorg, som er tillatt i fosterhjemmene på

samme måte som i andre hjem, og den type grensesetting/tvang som heller ikke vil være lovlig av foreldre.

Advokatforeningen støtter videre forslaget om lovfesting av at det alltid skal vurderes om fosterhjem kan velges blant barnets familie eller nære nettverk, jf. Pkt. 15.5.3.3. Dette da erfaring viser at slike plasseringer som regel er mer holdbare på langsikt enn øvrige fosterhjems plasseringer.

Barna bør også trygges bedre mot tvang i institusjoner og Advokatforeningen støtter i sin helhet utvalgets vurderinger under pkt. 15.6.4, ved at regler løftes opp fra rettighetsforskriften og inn i barnevernsloven. Dette for å sikre håndhevelse av barnas rettigheter til personlig integritet og frihet, slik dette fremkommer av Grunnloven og internasjonale konvensjoner.

10. Kommentarer til kapittel 16

Til 16.3 Partsrettigheter for barn – forslag til ny lov § 78 og § 83

Utvalget foreslår å senke aldersgrensen for barns partsrettigheter til 12 år.

Advokatforeningen er enig med utvalget i at det er behov for å styrke barnets deltakelse i egen barnevernssak. Advokatforeningen mener også at det er et generelt behov for å styrke barns prosessuelle rettigheter i Norge, men etter vår oppfatning kan det stilles spørsmål ved om fulle partsrettigheter fra 12 år er det mest hensiktsmessige virkemiddelet for å styrke barnets prosessuelle stilling i barnevernssakene. Advokatforeningen etterlyser også en grundigere drøftelse av virkningene og mulige ulemper ved å la barn helt ned til 12 år få partsrettigheter.

Utvalget legger til grunn at barn på 12 år normalt vil ha forutsetninger for å vurdere om det ønsker å opptre som part i saken. Advokatforeningen ser at enkelte barn under 15 år er svært delaktig i saker, og slik sett med fordel kunne fått partsrettigheter. Man opplever også at barns mening kun blir gjengitt, og kort kommentert i nemndas vedtak om at barnets ønsker ikke kan være avgjørende. Dersom barn ned til 12 år får partsrettigheter vil en kunne føre vitner og bevisførsel for øvrig hva gjelder barnets ønsker. Barnets stemme blir helt klart fremmet på en tydeligere måte ved å gi det partsrettigheter. Advokatforeningen mener likevel at betenkelighetene er store, jf. rett nedenfor og at barnets rett til å bli hørt ivaretas på en tilstrekkelig god måte gjennom dagens ordning gjennom talsperson, og hvor det gjøres en modenhetsvurdering.

Advokatforeningen ser at fylkesnemndsaker er svært sensitive saker. Det er stor variasjon på de barn som er involvert. Noen barn er svært aktive i saken. Andre barn ønsker ikke å være en del av den. De vanskeligste sakene er de hvor barnet føler de må støtte sine foreldre, på tvers av mulig egne ønsker. Advokatforeningen er redd for at med å senke aldersgrensen til 12 år vil flere barn komme i lojalitetskonflikt. Konflikt mellom egne ønsker og foreldrenes, konflikt mellom barnevernets fremstilling av sak og foreldrenes, og konflikt mellom fosterhjem og foreldre. Dette gjelder særlig ved tilbakeføringssaker. Dersom barnet nå får partsrettigheter fra 12 år vil en anta det vil bli en økning i tilbakeføringssaker for barn mellom 12 og 15 år.

Videre ser Advokatforeningen utfordringen ved å la barn ned til 12 år få utdelt begjæring, med all den informasjon som der foreligger. Det er, for advokater som representerer ungdommer, en problemstilling at barn reagerer når de får kjennskap til all informasjon, da ofte informasjon de ikke var kjent med fra

tidligere. Det legges en stor oppgave på advokater, som ikke har barnefaglig kompetanse, til å meddele barn på 12 år særdeles sensitiv informasjon. Barnet vil også kunne delta under forhandlingsmøter, med den informasjon som kommer frem der. Dette er svært belastende saker for voksne, og en er usikker på hvordan barn ned til 12 år vil reagere.

I sammenheng med dette foreslår utvalget å innta en særskilt bestemmelse i barnevernloven om å nekte partene dokumentinnsyn av hensyn til barnet. Sistnevnte bestemmelse – utkastet § 83 - er for å beskytte barn i større grad, særlig når partsrettigheter skal inntre fra barnet kun er tolv år.

Bestemmelsen i § 83 gjelder kun barnevernets saksdokumenter. Det følger av § 90 at parter har rett til innsyn i begjæringen med bilag som sendes til fylkesnemnda. Her er det ingen mulighet til å unndra opplysningene for partene av hensyn til barnet mv. Det er heller ikke anledning til å kreve at en part skal forlate nemndsforhandlingen under forhandlingsmøtet. Denne problemstillingen virker det ikke som at utvalget har sett.

Som part må en legge til grunn at barnet skal være til stede under forhandlingsmøtet og avgi partsforklaring. Utvalget har ikke drøftet hvordan dette skal gjennomføres utover en kommentar på s. 223 om at utvalget ikke foreslår noen endringer sammenliknet med gjeldende rett når det gjelder hva det innebærer å være part i saken.

Twisteloven har særskilte regler for barn som vitner i § 24-10. Bestemmelsen kommer også til anvendelse ved partsavhør jf. tvl § 23-2 (2), som viser til blant annet § 24-10. Det er kun kap. 24 i tvisteloven som får anvendelse for fylkesnemnda, ikke kap. 23, jf. utkastet § 102. Ettersom henvisningen er i § 23-2 (2), er det uklart om § 24-10 kan anvendes i fylkesnemnda. Når saken står for retten, vil tvisteloven gjelde fullt ut, og det er uheldig om dette skal reguleres ulikt i fylkesnemnda og domstolene. Advokatforeningen mener at utvalget burde drøftet disse problemstillingene i forlengelsen av forslaget om å senke aldersgrensen for partsrettigheter til 12 år.

I en begjæring til fylkesnemnda, og under forhandlingsmøtet, vil det som regel komme frem opplysninger, enten om barnet selv eller foreldrene, som et barn bør vernes mot. Advokatforeningen stiller spørsmål ved om et tolv år gammelt barn vil fullt ut forstå hva det innebærer å være til stede under et forhandlingsmøte i nemnda, og å tåle den påkjenning det er å få innblikk i sakens dokumenter og vurderingstema. Advokatforeningen savner en grundigere vurdering av om barn ned i tolvårsalderen har forutsetningene for å vurdere om han eller hun ønsker partsrettigheter. Advokatforeningen er også bekymret for at bestemmelsen åpner for at barna blir utsatt for økt press fra foreldre eller andre om å være talerør for disse personenes synspunkt.

Vurderingen av barnets beste er en komplisert og sammensatt vurdering, hvor barnets mening er ett av flere momenter. Advokatforeningen savner en drøftelse av hvordan utvalget vurderer den situasjon at et 12 år gammelt barn ikke får gjennomslag for sitt synspunkt.

I tillegg mener Advokatforeningen at barnets rett til juridisk bistand må vurderes nærmere. I alle saker der barnet gis partsrettigheter, må myndighetene sikre at barnet får kvalifisert bistand til å utøve sine partsrettigheter på en måte som er hensiktsmessig for barnet. Mange barnevernssaker er like inngripende for barnet som en straffesak. I straffesakene har barnet krav på advokatbistand, enten som fornærmet ved en bistandsadvokat, eller som siktet eller tiltalt ved en forsvarsadvokat. Behovet for juridisk bistand er like stort i en alvorlig barnevernssak.

Punkt 16.4 Privates partsrettigheter i den enkelte sak

Utvalget fastholder dagens ordning ved at de som har del i foreldreansvaret alltid bør medføre partstatus.

Advokatforeningen ser en praktisk utfordring i barnevernssaker. Når mor eller far har foreldreansvar alene, og det oppstår en barnevernssak, vil ofte den andre forelderens gå til sivil sak for å få del i foreldreansvaret. Tingretten har svært ulik praksis på hvordan disse sakene håndteres, men de kan ta lang tid. I det tidsrommet som går fra barnevernet kommer inn i saken, til mor eller far har fått del i foreldreansvaret, kan saken allerede være ferdig behandlet i nemnda. Dette er uheldig.

Advokatforeningen mener derfor en må se på muligheten for å åpne for partsrettigheter til dem som har gått til sivil sak for å få del i foreldreansvaret, parallelt med pågående barnevernssak.

Punkt 16.6 Partsoffentlighet – rett til dokumentinnsyn

Advokatforeningen støtter utvalgets vurderinger og forslag.

10. Kommentarer til kapittel 17

Det fremgår av punkt 17.3.1 at utvalget foreslår at barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter skal gis rett til å uttale seg direkte for fylkesnemnda.

Videre når det gjelder den konkrete høringen av barnet i fylkesnemnda kan dette for eksempel gjennomføres ved at barnet forklarer seg i forhandlingsmøtet eller at barnet uttaler seg for nemnda på forhånd, og at nemndsleder formidler barnets syn til øvrige aktører i forhandlingsmøtet.

Det er uttalt at det kan utarbeides en forskrift om høring av barn i fylkesnemndene.

Advokatforeningen støtter forslaget.

Etter vår oppfatning vil det beste alternativet for de mindre barna ofte være at barnet uttaler seg alene for nemnda før forhandlingsmøtet. Imidlertid forutsetter det at enhver nemnd har kompetanse til å prate med barn.

Jens Johan Hjort
leder

Vennlig hilsen

Merete Smith
generalsekretær

Saksbehandler: Trude Molvik
tm@advokatforeningen.no